

Nr 194.

Af herr **Karlsson** i Fjäl m. fl., om anvisande af medel till återinsättande af åbo i mistad åborätt till under bruk skatteköpt hemman.

Som bekant pågår inom kammarkollegium en omfattande utredning rörande kronans jorddonationer till industrien och däribland äfven s. k. under bruk skatteköpta hemman och torp. Denna undersökning kan dock ej afse annat än en undersökning, huruvida dylika egendomar böra anses förverkade till kronan samt huruvida åbor numera finnas eller icke; hvarjämte kammarkollegium gifvetvis har att inkomma med förslag till erforderlig ny lagstiftning för afhjälpande af ohjälpliga missförhållanden.

Där egendomen ej blifvit förverkad, men åbon såsom i en myckenhet fall är händelsen blifvit bortdrifven, anses kronan icke äga att föra någon talan för den bortdrifnas återinsättande i åborätten. Det blir åbons ensak att tillvarataga sin rätt och anlita domstolarnas bistånd.

Nu är det emellertid så, att detta är en sak, som dessa åbor på intet sätt rå med. Utredning måste äga rum ur gamla urkunder, hvilket jämte hela processens anläggande ej kan ske utan hänvändelse till dyrbar advokathjälp, om sådan öfverhufvud står att finna för ett ändamål sådant som detta. Det synes med fog kunna göras gällande, att kronan där bör träda fram och förhjälpa sina gamla åbor till deras rätt. En särskild uppfordran därtill ligger också däri, att då kronan skattesålde egendomarne under bruken kronan dock förbehöll åbon att få »sitta odrifven».

För detta ändamål borde således kronan åta sig de bortdrifnas sak samt Riksdagen anslå medel därtill. Närmare föreskrifter och villkor här böra naturligtvis uppgöras och därvid äfven öfvervägas i hvad mån

omkostnaderna, därest ej bruksägaren ålägges att betala dem, skola af åbon återgäldas. Denna sak är gifvetvis brådiskande, dels rent personligt för en hel del åbor särskildt för dem, som sitta kvar på betungande arrendekontrakt, som blifvit dem aflockade, och dels därför att bruksägarna enligt hvad är bekant söka locka åborna att formligt sälja åborätten till dem. Bruksägarna ha tyvärr en laglig befogenhet enligt 1878 och 1881 års författningar att inköpa åborätten.

På sista tiden har såsom känt är äfven en stark opinion bland åborna börjat göra sig gällande för deras återinsättande i åborätten och i sin maktlöshet vända de sig med sina kraf om hjälp helt naturligt till statsmakten.

På grund af hvad sålunda anförts hemställes,

att Riksdagen ville ställa något lämpligt belopp till Kungl. Maj:ts förfogande för att förhjälpa åbor, som skilts från sin åborätt till under bruk skatteköpta hemman, att återinsättas eventuellt genom rättegång i åborätten, eller om detta ej kan bifallas hos Kungl. Maj:t begära utredning och förslag i ämnet till nästa Riksdag.

Stockholm den 26 januari 1912.

Rob. Karlsson.

E. A. Leksell.

Fabian Månsson.

Aug. Sävström.

Ernst Lindley.

Per Norin.

Wilh. Edbom.

Carl Lindhagen.
